OIKEUSMINISTERIÖ

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Julkisoikeusyksikkö
Lainsäädäntöneuvos Veli-Pekka Hautamäki

LAUSUNTO

21.11.2022

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden liikenteenalan lakien muuttamisesta (HE 263/2022 vp)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

Oikeusministeriö on nyt lausuttavana olevan hallituksen esityksen osalta antanut esityksen valmisteluvaiheessa esityksen 1. ja 5.-6. lakiehdotuksiin liittyen 31.8.2022 päivätyn lausunnon (VN/8452/2021-OM-24) liikenne- ja viestintäministeriölle. Oikeusministeriö on lisäksi nyt lausuttavana olevan hallituksen esityksen osalta antanut esityksen valmisteluvaiheessa esityksen 2.-4. lakiehdotuksiin liittyen 26.9.2022 päivätyn lausunnon (VN/17306/2022-OM-9) liikenne- ja viestintäministeriölle.

Oikeusministeriön em. lausunnoissaan esittämät näkökohdat on esityksessä otettu huomioon. Seuraavat näkökohdat on kuitenkin perusteltua tuoda esiin, osaltaan sen takia, että esitykseen on tuotu lausuntokierroksen jälkeen uutta sääntelyä.

Rangaistussäännökset

Liikenteen palveluista annetun lain (4. lakiehdotus) rangaistussääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi uusilla 262 §:n 2 momentilla ja 262 a §:n 2 momentilla.

Oikeusministeriö pitää esityksessä (s. 21, 30, 34) esitetyin tavoin sakkorangaistusta oikeasuhtaisena seuraamuksena ehdotetusta lain 262 §:n 2 momentissa kuvatusta teosta. Pykälän ensimmäisessä momentissa on kuitenkin kysymys sakon tai enintään kuuden kuukauden vankeuden uhalla sanktioitavista teoista. Samassa pykälässä ei tule säätää samalla rikosnimikkeellä sakkorangaistuksen uhan sisältävistä tekomuodoista. Ehdotettu 262 §:n 2 momentin rangaistussääntely on siten syytä siirtää 262 §:n ulkopuolelle esimerkiksi omaksi pykäläkseen. Tavaraliikenneluvan haltijalla tarkoitettaneen luonnollista henkilöä, koska rangaistussäännöksen tekijäasemassa voi olla vain luonnollinen henkilö.

Kuljettajaa voitaisiin lain 268 §:ään tehdyn täydennyksen mukaan sanktioida 40 euron liikennevirhemaksulla, jos hän rikkoo mm. kuljettajatodistuksen mukana pitämistä koskevia määräyksiä. Jos tavaraliikenneluvan haltija ja kuljettaja voivat olla

sama henkilö, hänelle ei voida määrätä samasta teosta sekä rangaistusta että liikennevirhemaksua.

Lain 262 a §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan liikenteessä käytettävän ajoneuvon väärästä rekisteröinnistä tuomitaan myös tavaraliikenneluvan haltija, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta ei ole ilmoittanut Liikenne- ja viestintävirastolle toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta vuokratun moottorikäyttöisen ajoneuvon rekisteritunnusta ja vuokrasopimuksen kestoa. Esityksessä s. 31 todetun mukaan kyseisten velvollisuuksien laiminlyönnin rangaistavaksi säätäminen on nähty yhteiskunnan kannalta tarpeelliseksi, koska ilman mahdollisia seuraamuksia tavaraliikenneluvan haltijan liikenteessä käyttämää moottorikäyttöistä ajoneuvoa ei voitaisi kohdistaa käyttäjään eikä varmistumaan vuokrausehtojen täyttymisestä. Mahdollisesti mainittu kohdistamistarve voi antaa aihetta kriminalisoinnille, vaikeampaa on nähdä vuokrausehtojen täyttymistä sellaisena perusteena.

Säännöksestä ei käy ilmi vuokratun ajoneuvon yhteys tavaraliikenneluvan haltijan tällaisen luvan alaiseen toimintaan. Säännöstä olisi perusteltua täydentää tällaisella tunnusmerkillä.

Laki matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta 18 §:n 2 momentti

Esityksen 5. lakiehdotuksessa (laki matkustaja-aluksen henkilöluetteloista annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta) ehdotetaan muutettavaksi 18 §:ää kumoamalla 1 momentin kohtia. Pykälän voimassaolevassa 2 momentissa säädetään, että sitä, joka rikkoo 17 §:n nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua velvoitetta, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta. Oikeusministeriö on em. 31.8.2022 päivätyssä lausunnossaan todennut, että uhkasakko ei ole luonteeltaan rangaistusluontoinen seuraamus, vaan viranomaismääräyksen hallinnollinen tehoste, jolla pyritään saamaan sen kohde toimimaan lainmukaisesti. Uhkasakko ei siten kiinnity esimerkiksi kaksoisrangaistavuuteen. Pelkkä uhkasakolla tehostetun velvoitteen rikkominen ei merkitse sitä, että uhkasakko tuomittaisiin maksettavaksi (ks. uhkasakkolaki). Säännöksen muotoilu viittaa pikemminkin kaksoisrangaistavuuden poistamiseen kuin sanktiokumulaatioon (seuraamuksen kohtuullisuus ja oikeasuhtaisuus). Säännös vaikuttaa tarpeettomalta, ja se on omiaan hämärtämään sanktiojärjestelmän ja muun seuraamusjärjestelmän välistä eroa. Lisäksi jos säännöksellä on ollut tarkoitus viitata sanktiokumulaatioon, on huomioitava, että sanktiokumulaatiota koskevaa yleislainsäädäntöä on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 8 §:ssä (syyttämättä jättäminen) sekä rikoslain 6 luvun 12 §:ssä (rangaistukseen tuomitsematta jättäminen). Erityislainsäädännölle sanktiokumulaation osalta ei tässä kohdin vaikuta olevan perusteluita. Oikeusministeriö suosittaa edelleen kyseisen säännöksen poistamista.